Velayet Davasında Gerekçesiz Kaldırma

MAHKEME	KARAR TARİHİ	SONUÇ
Anayasa Mahkemesi İkinci Bölüm	18.06.2026	İhlal

ESAS NO	İLGİLİ HÜKÜMLER
2025/40744	Anayasa 20, Anayasa 41, 6216 s.K. 50

ÖZET

Anlaşmalı boşanmada babaya verilen velayeti ilk derece mahkemesi iki sosyal inceleme raporu ve tanık beyanlarına dayanarak anneye vermiş, bölge adliye mahkemesi bu delilleri tartışmadan kaldırmıştı. AYM, çocuğun üstün yararını gözeten özenli bir yargılama yapılmadığını belirterek ihlal kararı verdi.

Bu kararın özeti ve değerlendirmesi
savun.av.tr/velayet-degisikliginde-gerekcesiz-kaldirma-aym-2025-40744/ →

Karar metni

Anayasa Mahkemesi Kararlar Bilgi Bankası sisteminde yayımlandığı hâliyle aktarılmıştır. Heyet, raportör ve vekil adları derlemeye alınmamıştır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

(Başvuru Numarası: 2025/40744)

Karar Tarihi: 18/6/2026

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, müşterek çocukların velayetinin babaya verilmesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu ile eski eşi 7/9/2023 tarihli Elâzığ 3. Aile Mahkemesi kararıyla anlaşmalı olarak boşanmışlardır. Boşanma kararı ile birlikte 2013 ve 2017 doğumlu müşterek çocukların velayeti babaya verilmiştir.

3. Başvurucu, müşterek çocukların velayetinin kendisine verilmesi talebiyle 19/12/2023 tarihinde dava açmıştır. Dava dilekçesinde başvurucu; anlaşmalı boşanma sürecinde içinde yaşadığı zor durum nedeniyle velayetle ilgili hususu kabul etmek durumunda kaldığını ve bu süreçte çocuklara kimle yaşamak istedikleri hususunun sorulmadığını ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca çocuklar için uygun ev ve yaşam ortamı hazırlamayan ve kişisel ilişki kararına rağmen çocukların kendisiyle görüşmesine engel olan babaya velayetin verilmesinin kabul edilemez olduğunu ifade etmiştir. Başvurucu, son olarak henüz küçük yaşta olmaları nedeniyle annenin ilgi ve şefkatine muhtaç olan çocukların üstün yararı gözönünde bulundurularak velayetlerinin kendisine verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

4. Davalı baba ise 8/1/2024 tarihinde sunduğu cevap dilekçesinde anlaşmalı olarak boşandıklarını, velayetin değişikliği için hiçbir geçerli nedenin bulunmadığını, zira çocukların huzurlu ve güvenli bir şekilde yaşadıklarını ve başvurucunun iddialarının doğru olmadığını ifade etmiştir. Baba ayrıca velayetin değiştirilebilmesi için velayete sahip olan kişinin durumunda çocukların menfaatini etkileyecek esaslı bir değişim olması ve bu değişimin süreklilik arz etmesi gerektiğine vurgu yapmıştır.

5. Malatya 3. Aile Mahkemesi (Mahkeme) 1/2/2024 tarihinde verdiği ara kararla çocukların geçici velayetini tedbiren başvurucuya bırakarak baba ile çocuklar arasında kişisel ilişki kurulmasına karar vermiştir.

6. Yargılama sürecinde Mahkeme tarafından Malatya Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğünden sosyal inceleme raporu istenmiştir. 12/1/2024 tarihli raporda ilk olarak başvurucunun Elâzığ'da ikamet ettiği anlaşıldığından hakkında sosyal inceleme yapılamadığı belirtilmiştir. Bununla birlikte çocuklar ve baba ile birebir görüşmeler yapılarak hazırlanan raporda babanın, çocukların ihtiyaçlarının farkında olduğu ve bu ihtiyaçların karşılanmasına yönelik yeterli bilgi, istek ve motivasyona sahip olduğu, sağlıklı bir aile ve sosyal destek sistemine sahip olduğu, bakım ve sorumluluğunu alma konusunda istek ve motivasyonunun yüksek olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca çocuklardan birinin başvurucu anne ile daha fazla zaman geçirmek istediğini ancak babasını da çok sevdiğini, babasıyla da fazla zaman geçirmek istemesini beyan etmesine binaen velayet değişikliğini gerektirecek herhangi bir ihmal ve istismar durumunun gözlemlenmediği ifade edilmiştir. Raporda son olarak babanın velayet sorumluluğunu sağlıklı bir şekilde yerine getirebileceği ancak tek taraflı sosyal inceleme yapılmasının velayet ve kişisel ilişki tesisi açısından yetersiz kalması nedeniyle başvurucu yönünden sosyal inceleme yapılmasının velayet ve kişisel ilişki tesisi açısından daha sağlıklı olduğu kanaati bildirilmiştir.

7. Bu rapora istinaden Elâzığ Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğünden başvurucunun katılımı ile 25/1/2024 tarihinde bir sosyal inceleme raporu daha alınmıştır. Söz konusu raporda çocukların yaşları ve beyanları dikkate alınarak velayetlerinin başvurucuya verilmesinin ve babalarıyla uygun bir kişisel ilişki kurulmasının onların üstün yararına olacağı sonucuna varılmıştır.

8. Mahkemece 25/2/2025 tarihinde davanın kabulüne ve müşterek çocukların velayetlerinin başvurucuya verilmesine, baba ile çocukları arasında kişisel ilişki kurulmasına karar verilmiştir. Kararda, yargılamada dinlenen tanık beyanları ve velayet hususunda alınan bilirkişi raporları

gözönüne alındığında çocukların velayetinin başvurucuya verilmesinin küçüklerin menfaatine olduğu kanaatine varılmıştır. Ayrıca küçük çocuğun yaşı itibarıyla anne bakımına muhtaç olduğu ve Yargıtay kararları kapsamında kardeşlerin ayrılmamasının psikolojik açıdan uygun olacağına vurgu yapılmıştır. Son olarak çocuğun görüşüne başvurulması ilkesi çocuğun yararı olduğu takdirde ve çocuğun menfaati bundan zarar görmediği sürece uygulanacak bir ilke olmakla çocuğun isteğinin üstün yararı ile çelişmediği belirtilerek başvurucunun çocuk bakımında bir sorun olmadığı ifade edilmiştir.

9. Baba, Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 2. Hukuk Dairesine (Bölge Adliye Mahkemesi) istinaf kanun yolu başvurusunda bulunmuştur. Bölge Adliye Mahkemesi tarafından 9/7/2025 tarihinde ilk derece mahkemesinin kararı kaldırılarak davanın reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde toplanan deliller, dosya kapsamı, sosyal inceleme raporları ve müşterek çocukların beyanları birlikte değerlendirildiğinde babanın velayetten kaynaklanan görevlerini ihmal ettiğinin ve velayetin değiştirilmesi koşullarının oluştuğunun başvurucu tarafından ispatlanamadığı belirtilmiştir. Kararda ayrıca davanın reddine karar verilmesi gerektiği yerde yetersiz gerekçe ile davanın kabulüne karar verilmesinin doğru olmadığı ifade edilmiştir.

10. Başvurucu, nihai kararı 10/7/2025 tarihinde öğrendikten sonra 25/7/2025 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu, açmış olduğu velayetin değişikliği davasında çocuğun üstün yararı ilkesinin gereklerine uygun davranılmadığını ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca Bölge Adliye Mahkemesi kararında "... çocukların beyanları, sosyal inceleme raporu ve tanık beyanları..." dayanak gösterilmiş olmasına rağmen bu delillerin velayetin kendisine verilmesini gerektireceği hususunun gözardı edildiğini, bu noktada kararda yeterli gerekçe bulunmadığını belirtmiştir. Bununla birlikte anlaşmalı boşanma sürecinde içinde yaşadığı zor durum nedeniyle velayetle ilgili meseleyi kabul etmek durumunda kaldığı hususunun da dikkate alınmadığını vurgulamıştır. Ayrıca başvurucu boşanma aşamasında çocuklara kimle yaşamak istedikleri hususunun sorulmadığını ve velayetin değişikliği davasında çocukların anneyle yaşamak istediklerini belirtmesine rağmen aleyhine karar verildiğini ifade etmiştir. Başvurucu, son olarak kişisel ilişki kararına rağmen çocukların kendisiyle görüşmesine engel olan babaya velayetin verilmesinin kabul edilemez olduğunu belirterek adil yargılanma hakkının, gerekçeli karar hakkının ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. 13. Velayet hakkına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin uyuşmazlıklar, adil yargılanma hakkının ihlali iddialarına sıklıkla konu olmakla birlikte sürecin ivedi olarak yürütülmesi de dâhil olmak üzere -ilgili prosedürlere ilişkin işlem ve eylemlerin aile hayatına saygı hakkı bağlamında meydana getirdiği sonuçlar dikkate alındığında- söz konusu iddiaların aile hayatına saygı hakkı bağlamında ele alınması uygun görülmektedir ([GK], B. No: 2013/5126, 2/7/2015, § 82; [2. B.], B. No: 2013/2910, 5/11/2015, § 137).

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Aile hayatına saygı hakkı kapsamında devlet için söz konusu olan yükümlülük, sadece belirtilen hakka keyfî surette müdahaleden kaçınmakla sınırlı olmayıp öncelikli olan bu negatif yükümlülüğe ek olarak aile hayatına etkili bir biçimde saygının sağlanması bağlamında pozitif yükümlülükleri de içermektedir. Söz konusu pozitif yükümlülükler, bireyler arası ilişkiler alanında olsa da aile yaşamına saygıyı sağlamaya yönelik tedbirlerin alınmasını zorunlu kılar ([2. B.], B. No: 2013/9047, 7/5/2015, § 26).

16. Devletin pozitif tedbirler alma yükümlülüğü konusunda Anayasa'nın 20. ve 41. maddeleri, ebeveynin çocuğuyla bütünleşmesinin sağlanması amacıyla tedbirler alınmasını isteme hakkını ve kamusal makamların bu tür tedbirleri alma yükümlülüğünü içermektedir. 41. maddede her çocuğun yüksek yararına aykırı olmadıkça anne ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahip olduğu açıkça belirtilmektedir ([2. B.], B. No: 2013/6382, 9/3/2016, § 69).

17. Ebeveyn ile çocukların birlikte yaşama istekleri, aile hayatının vazgeçilmez bir unsuru olup ebeveyn arasında ortak yaşamın kurulamaması veya hukuken ya da fiilen sona ermiş olması, aile hayatını ortadan kaldırmaz. Ebeveyn ve çocuk arasındaki aile hayatının anne ve babanın birlikte yaşamamaları veya ortak yaşama son vermelerinin ardından da devam edeceği açık olup anne, baba ve çocuğun aile hayatlarına saygı hakkı, belirtilen durumlarda ailenin yeniden birleştirilmesine yönelik tedbirleri de içermektedir. Söz konusu yükümlülük, ebeveyn veya diğer aile bireyleri arasındaki velayet ve kişisel ilişki tesisine ilişkin uyuşmazlıklar için de geçerlidir (B. No: 2013/9047, § 25).

18. Anayasa'nın 41. maddesinde ifade edilen çocuğun yüksek yararı; mahkemeler, idari makamlar ve yasama organı tarafından yapılan ve çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde gözetilmesi gereken bir ilkedir. Bu bağlamda çocuklar üzerinde etki doğuracak bir işlem yapılacağı zaman bu işlemin çocuğun yararına uygun olup olmadığı yönünde bir değerlendirme yapılması, aile hayatına saygı hakkının öngördüğü pozitif yükümlülüklerin yerine getirilmesi açısından oldukça önemlidir ([1. B.], B. No: 2016/8660, 7/11/2019, § 33).

19. Öte yandan mevzuatın yorumlanmasıyla ilgili sorunları çözmek, öncelikle yargı mercilerinin yetkisinde ve sorumluluk alanındadır. Çocuğun üstün yararı, başvuru konusu dava açısından en önemli unsur olup olayın tüm tarafları ile doğrudan temas hâlinde bulunan yargı mercilerinin olayın koşullarını değerlendirmek açısından daha avantajlı konumda bulunduğu da tartışmasızdır. Anayasa Mahkemesinin rolü ise bu kuralların yorumunun Anayasa'ya uygun olup olmadığını belirlemekle sınırlıdır. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi, yargı mercileri tarafından izlenen usulü denetlemekte; özellikle mahkemelerin kişisel ilişki kurulmasına ve velayete ilişkin mevzuat hükümlerini yorumlayıp uygularken Anayasa'nın 20. ve 41. maddelerindeki güvenceleri gözetip gözetmediğini incelemektedir (B. No: 2013/2910, § 135).

20. Başvuruya konu olayda anlaşmalı olarak boşanan tarafların müşterek iki çocuğunun velayetleri babaya verilmiş ve başvurucu ile çocuklar arasında kişisel ilişki kurulmuştur. Başvurucunun

velayet değişikliğine ilişkin açmış olduğu dava ise kabul edilerek velayetler başvurucuya verilmiştir. Ancak bu karar, Bölge Adliye Mahkemesi tarafından kaldırılarak dava kesin olarak reddedilmiştir.

21. Başvuru konusu yargısal süreç incelendiğinde Mahkemenin yargılama sürecinde tarafların tanıklarını dinlediği, konuyla ilgili uzman bilirkişi raporları aldığı ve sonucunda çocukların velayetinin başvurucuya verilmesinin küçüklerin menfaatine olduğu kanaatine vardığı anlaşılmaktadır. Mahkeme ayrıca küçük çocuğun yaşı itibarıyla anne bakımına muhtaç olduğu ve Yargıtay kararları kapsamında kardeşlerin ayrılmamasının psikolojik açıdan uygun olacağı değerlendirmesinde bulunmuştur (bkz. § 8). Öte yandan Bölge Adliye Mahkemesi ise Mahkemenin yetersiz gerekçe ile davayı kabul ettiğini belirterek babanın velayetten kaynaklanan görevlerini ihmal ettiğini ve velayetin değiştirilmesi koşullarının oluştuğunun başvurucu tarafından ispatlanamadığını ifade ederek Mahkemenin kararını kaldırmış ve davayı reddetmiştir.

22. Yargı makamlarınca uyuşmazlığın özenli şekilde incelenmesi, ilgili tarafların katılım haklarına riayet edilerek iddia, savunma ve delillerinin gereği gibi değerlendirilmesi ve takdirin gerekçelerinin ayrıntılı şekilde ortaya konulması zaruridir. Bu kapsamda yargısal makamlar tarafından ilgili tüm unsurlar incelenmeli ve ilgili menfaatler arasında bir dengeleme yapılmalıdır ([GK], B. No: 2014/17751, 13/10/2016, § 63).

23. Şüphesiz çocuğun üstün yararının ne olduğuna ilişkin tespit, bu tür davalarda dikkate alınması gereken en önemli unsurdur. Yargı mercilerinin takdirlerinin gerekçelerini, ilgili ebeveynin kanun yoluna müracaat imkânını da etkili şekilde kullanabilmelerini sağlayacak surette ayrıntılı olarak ortaya koymaları ve ulaşılan sonuçların yeterli açıklıktaki bilimsel görüş ve raporlar gibi yeterli ve objektif verilere dayandırılması gerekmektedir (B. No: 2013/9047, § 45; [2. B.], B. No: 2014/19725, 19/11/2015, § 56; B. No: 2013/5126, § 84).

24. Bu bağlamda Mahkeme tarafından çok sayıda tanık dinlenmesinin yanında velayet hususunda bilirkişi raporu alınmıştır. Yalnızca baba ve çocuklar yönünden alınan söz konusu ilk raporda tek taraflı sosyal inceleme yapılmasının velayet ve kişisel ilişki tesisi açısından yetersiz kalması nedeniyle başvurucu yönünden sosyal inceleme yapılmasının velayet ve kişisel ilişki tesisi açısından daha sağlıklı olduğu kanaati bildirilmesi üzerine Mahkeme, başvurucu yönünden ikinci bir rapor aldırmıştır. Anılan ikinci raporda ise çocukların yaşları ve beyanları dikkate alınarak velayetlerinin başvurucuya verilmesinin ve babalarıyla uygun bir kişisel ilişki kurulmasının onların üstün yararına olacağı sonucuna varıldığı görülmüştür. Sonuç olarak Mahkeme, çocuklar ve davanın tarafları ile birebir görüşmeler yapılarak hazırlanan bu raporlarda belirtilen tespitlere dayanarak çocukların velayetinin başvurucuya verilmesine karar vermiştir. Mahkeme, kararda ayrıca çocukların yaşları itibarıyla anne bakımına muhtaç olduğuna ve Yargıtay kararları kapsamında kardeşlerin ayrılmamasının psikolojik açıdan uygun olacağına vurgu yapmıştır.

25. Bununla birlikte Bölge Adliye Mahkemesinin sadece babanın velayetten kaynaklanan görevlerini ihmal ettiğinin ve velayetin değiştirilmesi koşullarının oluştuğunun başvurucu tarafından ispatlanamadığı gerekçesiyle davayı reddettiği görülmüştür. Bölge Adliye Mahkemesi, Mahkemenin değerlendirmesine neden katılmadığına ilişkin yeterli bir açıklama yapmadığı gibi Mahkemenin tanık beyanları ile tarafların ifadelerini ve özel koşullarını gözeterek ulaştığı sonucun

neden çocukların üstün yararına uymadığına dair bir değerlendirmede de bulunmamıştır. Ayrıca Bölge Adliye Mahkemesi, çocukların üstün yararına uygun koşulların belirtildiği iki farklı bilirkişi raporuna da kararında hiç değinmemiştir. Diğer bir ifadeyle Bölge Adliye Mahkemesi, alınan iki farklı rapordaki eksiklik ve çelişkileri giderecek bir değerlendirme yapmadığı gibi çocuklar, anne ve babanın birlikte katılımlarıyla hazırlanacak raporun daha sağlıklı sonuçlar verebileceği ve dolayısıyla çocuğun üstün yararı ilkesine daha uygun bir sonuç alınabileceği hususunu da hiç tartışmamıştır. Bu bağlamda Bölge Adliye Mahkemesi tarafından çocukların içinde bulunduğu koşullar ve yaşadıkları tam olarak ortaya konulmadan, çocukların sağlığı ve gelişimi açısından üstün yararlarına olanı açık bir şekilde tespit edilmeden bir sonuca gidildiği anlaşılmıştır.

26. Velayet davalarında asıl amacın tarafların iddiaları ile mevcut deliller değerlendirilmek suretiyle çocuğun üstün yararına olanın belirlenmesi olduğu hatırlatılmalıdır. Dolayısıyla yargılama süreci bir bütün hâlinde değerlendirildiğinde yukarıda belirtildiği üzere Bölge Adliye Mahkemesinin velayetin değiştirilmesiyle ilgili Mahkemenin yargılaması sırasında alınan tanık beyanları, bilirkişi raporları gibi velayet davasını etkileyebilecek nitelikteki incelemelere niçin itibar etmediği yönünde bir gerekçe sunmadığı gözetildiğinde Bölge Adliye Mahkemesinin aile hayatına saygı hakkına ilişkin Anayasa'da belirtilen güvenceleri ve çocuğun üstün yararı ilkesini gözeten özenli bir yargılama yaptığı söylenemez.

27. Açıklanan gerekçelerle aile hayatına saygı hakkının öngördüğü pozitif yükümlülüklerin yerine getirilmediği anlaşıldığından Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

28. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

29. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. Aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin aile hayatına saygı hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 2. Hukuk Dairesine (E.2025/1844, K.2025/1407) iletilmek üzere Malatya 3. Aile Mahkemesine (E.2023/628, K.2025/161) GÖNDERİLMESİNE,

E. 5.064,40 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.